

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna številka 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima a člarnino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po 2 Din od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

UJU proti ital. šolski politiki v Primorju.

Deputacija Udruženja Jugoslovenskega Učiteljstva je 18. oktobra izročila ministru prosvete Marku Trifunoviču obširno spomenico, ki v vseh podrobnostih slika nasilno šolsko politiko Mussolinijeve vlade na Goriškem, na Krasu, v Istri in na Reki.

Spomenica odločno protestira proti odstranitvi materinskega jugoslovenskega jezika iz ljudskih šol ter naproša vlado, da se v Rimu zavzame za naše šolstvo v Primorju.

Spomenica je bila tudi izročena nekaterim zastopnikom tujih držav in parlamentu.

Posebno opozarja spomenica na po-

godbe, ki jamčijo pravice narodnih manjšin in na svoječasne obljube Italije ter energično protestira proti nekulturnemu činu Italije nad slovenskim šolstvom.

»Narodna Prosveta« je objavila v 77. številki, o tem sledeče uradno poročilo: Povodoma italijaniziranja narodnih šol in onom delu naše Otadžbine koji je pod Italijanima, i otpuštanja u masi tamošnjih narodnih učitelja, Udruženje Jugoslovenskog Učiteljstva podnelo je, preko G. Ministra Prosvete, memorandum Kraljevskoj Vladi, u kome je izložena ova asimilatorska akcija Italijana i kojim se čini apel na Vlado za zaštitu naših narodnih škola i učiteljstva u tim krajevima.

Kdo ovira učiteljstvo pri prosvetnem delu?

(GOSPODU MINISTRU PROSVETE M. TRIFUNOVIČU.)

»Šola in učiteljstvo razen svojega poklicnega dela med štirimi stenami zelo malo deluje izven šole.«

Odlok Min. Prosv. O. N. br. 24.335.12 dne 25. maja 1923.

M. Trifunović s. r.

Nadučitelju Rudolfu Knezu v Št. Vidu pri Lukovici je krajni šolski svet prepovedal uporabo šolske sobe za vaje pevskega zbora.

Krajni šolski svet v Kamniku je vključil temu dovolil nadučitelju Knezu, da se vrše vaje pevskega društva v šolskem poslopu.

Krajni šolski svet se je pritožil na višji šolski svet, ki je ugodil krajnemu šolskemu svetu.

Pritožba nadučitelja Kneza na ministrstvo prosvete v Beogradu je bila negativno rešena.

Zato prosi okrajno učiteljsko društvo za Kamnik naj izposluje UJU, poverjeništvo Ljubljana, na merodajnih mestih, da se stvar dožene do konca, ali ima učiteljstvo pri izvencškem delu kako zaslonbo ali ne.

V negativnem slučaju naj se od učiteljstva ne zahteva prosvetnega dela izven šole, kakor ga zahteva gorenji odlok ministrstva, ker je sicer nemogoče izvajati take odloke.

Učiteljstvu je treba dati zaslonbo pri izvencškem prosvetnem delu in enkrat principiarno rešiti vprašanje uporabe šol za izvencške prosvetne svrhe potom učiteljstva.

V zaščito nemotenega prosvetnega dela učiteljstva bi bil nujno potreben kak odlok ministrstva, ali bi bilo pa potreba to točko vstaviti v šolski zakon.

Glasilo radikalne stranke proti zadnji odredbi ministra prosvete.

»Jutranje Novosti« prinašajo sledeči članek proti zadnji odredbi ministra prosvete g. M. Trifunoviča:

NEUMESTNA IN RAZMERAM NEPRIMERNA ODREDBA PROSVETNEGA MINISTRA.

Velika ovira pri naši upravi je docela drugačen upravni sistem v različnih pokrajinah. Pred ujedinitvijo smo bili raz-

kosani na več posameznih upravnih center. Vsak center pa je bil upravljen po svojem posebnem sistemu, ki se je često bistveno razlikoval od svojega soseda. Ti različni sistemi so se tekom dolge dobe uveljavili in prešli ljudstvu v meso in kri. Zaraditega nastajajo sedaj različne težkoče, ki so razumljive in opravičljive že samepsebi, bodisi za našo upravo, ka-

kor tudi za ljudstvo. Zakaj združiti pet različnih in globoko ukoreninjenih sistemov in jih zenačiti v enega, to ni malenkost, ki bi se dala opraviti čez noč. Zato napreduje zenačenje zakonov razmeroma počasi in bo potrebovalo pri naših političnih razmerah še mnogo časa in truda. Vsled tega je samoposebi umljivo, da so neizogibni posamezni pogreški v tem oziru, ker se jim je često skoro docela nemogoče izogniti pri najboljši volji. Kar je umestno morda in potrebno za en del, je za drugi del nepotrebno in neumestno, da celo večkrat naravnost škodljivo. Zato razsoden človek sam uvidi vse to in ne bo napravil iz komarja — slona.

Tako je izdal te dni naš prosvetni minister vsem šolskim vodstvom neko okrožnico, ki se tiče verskih vaj. Morda je kje v posameznih pokrajinah ta okrožnica umestna in potrebna, pri nas bo pa rodila samo slabo kri pri nerazsodnih ljudeh, ker je za naše razmere docela neumestna in nepotrebna. Minister namreč priporoča vzgojiteljem-učiteljem, da hodijo redno sami v cerkev, oskrbujejo v cerkvi lepo petje in vodijo pevske zборе pri cerkvenih obredih ter nadzorujejo mladino pri službi božji. Najlepše je pa še to, da minister naroča šolskim nadzornikom, da bodo morali odslej poročati, če se učiteljstvo v resnici ravna po tej okrožnici in izpolnjuje dotična navodila.

Ta ministrova okrožnica je za naše čase in naše razmere naravnost anahronistična. Morda je kje drugje umestna, a pri nas prav gotovo ne. Če bi gospod minister zahteval, da se ta njegova okrožnica pri nas izpolnjuje, potem docela uniči naše šole in učiteljstvo, čeprav stoji na priznani dokaj visoki stopnji.

Pri nas se je učiteljstvo borilo dolga desetletja z vso žilavostjo, da je doseglo sedanje znosljive razmere med cerkvijo in šolo ne zaraditega, ker je bilo proti cerkvi, ampak zato, ker je hotelo šolo oprostiti spon, v katere ga je oklepala cerkev. Tega seveda ni bilo na Srbskem

nikdar, kakor pri nas. Zato so jim naše razmere nepoznane. Le na ta način je mogoče, da najde taka okrožnica pot tudi k nam. Naša duhovščina bi jo seveda čisto drugače tolmačila in izvajala kakor srbska. Tamkaj služi duhovščina predvsem cerkvi in narodu. Pri nas je pa cerkev tudi »politikum« in ne samo hiša božja. V Srbiji je bil že od nekdanj učitelj popu enakopraven drug in prijatelj. Pri nas je pa moral biti v tistih časih učitelj hlapec duhovniku. Učitelj je bil največkrat po poklicu v prvi vrsti mežnar in organist in šele potem učitelj. Tega tam doli niso poznali.

Im zdaj naj bi se vrnili tisti žalostni časi na našo dobro šolo in učiteljstvo v svobodni domovini, kakor so bili še pred 50. leti v sužnost! Še pod klerikalno Avstrijo je bil redkejši šolski nadzornik, da bi stikal po župniščih in prejemal osebno-strankarske informacije o svojem učiteljstvu po politikajoči duhovščini. Pa bi ga dobili sedaj pri nas takega človeka! Nema ga, prijatelji! Kedaj se je pa še informiral pri nas dekan ali pa škof pri učitelju o svoji duhovščini? Še na misel mu ne pride! Uverjeni smo, da bi nastal naravnost vilhar ogorčenja med našo duhovščino, ako bi izdalo ministrstvo ver sličen odlok duhovnikom. Naše učiteljstvo pa stoji previsoko, da bi se radi tega razburjalo in predobro uvideva razmere. Ima trdno in mogočno organizacijo, ki bo brez dvoma storila potrebne korake na primernem mestu, da ta odlok pri nas ne pride v poštev.

Pa ne samo učiteljstvo, tudi naša javnost ima ne samo pravico, ampak naravnost dolžnost informirati ministra o dejanskem položaju. Saj gre za našo šolo, za naše otroke. Uverjeni smo, da bo predvsem ravno slovenski del NRS ukrenil vse potrebno in razložil ministru somišljeniku, kako stoji pri nas stvari v tem oziru. Saj smo se naravnost čudili, kako je mogel zagledati tak odlok v sedanjih časih in razmerah beli dan.

Vsi jugoslovenski listi morajo imeti italijanski prevod.

(Novo nekulturno nasilje Italije.)

V soboto, 20. oktobra je prejelo uredništvo »Goriške Straže« sledeči dekret: Št. 1062 Gab.

»Prefekt pokrajinske Furlanije.«

»Ker zahteva najvišji interes države

in pa posebna korist drugojezičnega ljudstva, vključenega v meje Furlanije, da se družabni, intelektualni in kulturni odnosi med starimi in novimi italijanskimi državljani olajšajo in postanejo bolj pri- srčni:

LISTEK.

Vtiski na izletih in pri ogledovanju znamenitosti ob priliki kongresa UJU v Ljubljani.

(Dalje.)

Vintgar.

Tu je že pričakoval jugoslovensko učiteljstvo tamošnji župan v narodni noši na vzvišenem prostoru in ga pozdravil z navdušenim in izbranim govorom, spominjajoč se pri tem zlasti naših zaslužjenih bratov onkraj bližnjih Karavank in Julijskih Alp, ki še ječe pod kruto težo tujega jarma. Po tem krasnem govoru, ki je končal z entuzijastičnimi vzkliki ogorčenja in z navdušenimi živio-klici, se je razvila vsa ta množica v nepregledno dolgo karavano proti Vintgarju. To je bil veličasten pogled.

Le počasi smo se pomikali po kameniti stezi dalje in slednjic navzdol. Zlasti so trpele gospodične s svojimi nizkimi čevljički pa tembolj visokimi petami, ki se nikakor niso hotele sprijazniti z našimi robustnimi gorenjskimi stezami. Toda neko tajno hrepenenje je vse to premagalo in pod nami je zabobnel z vso svojo silo mogočen slap kristalne Radovine in se zapezil v mogočen oblak vodnjih kapljic, ki so se zlivale v prekrasno mavričo, ki je krožila nad šumom likom krona nad to pravljico prikaznijo. Zdaj so se začeli še le za naše izletnike prizoni občudovanja in vzhličenja. Eden pri-

zor je tekmoval po svoji posebnosti drugemu in skoraj niso vedeli posamezniki, kateremu bi dali prvenstvo. A vsi ti prizoni skupaj so se zlivali v prekrasno sliko, na kateri se je družilo divje in nežno v najlepši harmoniji, in ki je izvabila iz srca vseh pristrčno začudenje nad tako izrednimi krasotami, ki dičijo našo domovino. Naenkrat je zadonela preko šumečih valov razbrzdane Radovine: »Ljepa naša domovina...« Zapel je kvartet učiteljev iz Hrvaške, ki je dal najlepše na ta način duška svojemu navdušenju.

Prišedši iz soteske, smo se nekoliko odpočili in okrepčali v bližnji restavraciji, potem pa nadaljevali svojo pot proti Bledu. Pot je bila lepa, le sonce je bilo že precej visoko, vsled tega je tudi pripekalo z vso intenzivnostjo. Vendar je karavana stopala krepko dalje, hoteč vendar že enkrat ugledati svetovno znani Bled.

BLED.

Ta vroča želja se jim je kmalu izpolnila. Po pihli uri hoje razgrnila se nam je pred očmi cela blejska kotlina z vsemi svojimi čari in vsi svoji prešernosti. Jezero je bilo mirno in čisto, tako da se je zrcalila v njem vsa pestra okolica v tisočih barvah in oblikah. Okoli njega so se vrstile vile sredi svojih razkošnih vrto in nasadov, nad vsemi temi pa je paševal mogočni Blejski grad kot samozavestni sokol vrh sive pečine, ki motri svojo okolico s svojimi pogledi. Prvi mah je cela množica hipno obstala pred to rajsko sli-

ko in srkala s svojimi pogledi ves ta čar v tih in nekaljeni blaženosti, a naenkrat pa se je polotila posameznih skupin divja strast približati se posameznim divotam in jih uživati v neposredni bližini. Pohiteli so k jezeru in se kar vrgli v čolne, da polite po zelenkastomodri jezerski gladini tja k otoku, ki jih je tako ljubko pozdravljalo in jih s svojo cerkvico tako nežno vabil v svoje naročje. V trenutku je bilo na jezeru vse živo veslačev, vmes pa so se razlegali najrazličnejši napevi iz najrazličnejših krajev naše kraljevine, ki so se slednjic zlivali v tajinstven akord bratske sreče in vzajemnosti. Saj pa so bili ta trenotek tudi res na vodi zastopniki iz cele naše kraljevine in to učitelji, pionirji in kulturni oraci, ki naj vzgoje ljudstvo po svojem srcu. Tam iz ozadja pa se je dvigal impozantno nad grajskimi nasadi krasni Suvobor, ki je kraljevsko motril vse to izredno gibanje. Zdelo se mi je, da vidim pred seboj celotno našo kraljevino v miniaturni. Popoldne se je hotelo celokupno učiteljstvo tudi pokloniti našemu kralju, a ker je bil kralj ta dan odsoten, je ta namera žal izostala.

Le prehitro nam je potekal čas na Bledu in približevati se je bilo treba polagoma kolodvoru. In kot bi bilo naučeno, se je zbralo vse ob času v Zaki, kjer smo se še nekoliko okrepčali ob svežem pivu in rujnem vincu, največ pa v hladnem jezeru, v katerem je kar mrgolelo izletnikov. Vsi zadovoljni in izredno razpoloženi smo se slednjic požurili k vlakcu, da se popeljemo dalje v bohinske divote, ki

smo se jih namenili ogledati drugi dan. Pri tej priliki naj se na tem mestu javno zahvalim tamkajšnjemu g. postajenačelniku za veliko prijaznost in postrežljivost, s katero je sprejel učiteljstvo. Kmalu se je vlak zganil in ravno pred mrakom smo dospeli v Bohinjsko Bistrico.

Bohinjska Bistrica.

Ker nam je dal inspektorat državnih železnic v Ljubljani za to priliko več vagonov na razpolago, največ 1. in 2. razreda za prenočevanje, smo prenočili zvečina v Bohinjski Bistrici v vozovih na kolodvoru. Za to udobnost se tudi tu prijazno zahvaljujem g. Kumaverju in g. Jelačinu, ki sta šla učiteljstvu v tem oziru drage volje na roko, kakor tudi g. tamkajšnjemu poštnemu načelniku g. Znidaršiču, ki nam je nudil vse razpoložljivo, samo da bi nas zadovoljil.

Noč smo dobro in mirno prespali in se s pridom naučili novih moči za naslednji dan.

Zjutraj na vse zgodaj je bilo že vsepokonci in točito ob 5. se je že pomikala naša mogočna karavana po cesti proti sv. Janezu. Iz daljave so nas pozdravljali razorani gorski očanci, ki so si brisali svoje starikave obraze s prvimi solnčnimi žarki, med njimi pa je vabil od severa naše poglede na svoje višave ponosni Triglav s svojimi golimi stenami.

(Dalje, prihodnjic.)